

РОЛЬ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ У ФОРМУВАННІ БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ТА РОЗВИНЕНИХ КРАЇН СВІТУ

Однією з умов ринкової трансформації для України було ведення податку на додану вартість, який став основним джерелом доходів державного бюджету. Проте, не зважаючи на його важливість законодавче регулювання стягнення та відшкодування податку є не досконалим, що дає змогу для різних маніпуляцій з боку виробників.

В даному дослідженні розглянемо досвід розвинених країн світу з ринковою економікою в адмініструванні ПДВ та можливості його застосування в умовах української економіки. Більшість країн світу застосовує податок на додану вартість диференціюючи ставки або умови стягнення до макроекономічних чинників, проте об'єкт оподаткування залишається незмінним. Об'єктом оподаткування при нарахуванні ПДВ є обігові кошти з продажу продукції, товарів, робіт і надання послуг або додана вартість, що була створена на даному конкретному етапі руху товару. Справляння податку на додану вартість в Україні має коло не вирішених питань, одним з яких ж є відшкодування його виробникам, адже ПДВ сплачується на усіх етапах виробництва, коли платником податку є кінцевий споживач.

Досвід європейських країн свідчить про можливість уникнення складної системи стягнення непрямого податку. Оскільки, правила оподаткування ЄС є уніфікованими, то у всіх країнах однаковий порядок сплати податку з продажів. В країнах Європейського Союзу податок на додану вартість має форму податку з продажів, адже стягується лише з кінцевого споживача, таким чином, значно зменшується проблема ПДВ-відшкодування (оскільки авансом ПДВ не сплачується), підприємства потребують набагато менше обігових коштів, а саме адміністрування податку та є більш простим. Частка надходжень податку на додану вартість в зведеному бюджеті України є найбільшою серед усіх податкових надходжень.

Порівнюючи обсяги податкових надходжень Німеччини за 2016 рік, бачимо, що вони становлять 574,1 млрд. дол. або 38,1% від загальної суми доходів, Великобританії – 189,2 млрд. дол. (19,0%), Франції - 481,3 млрд. дол. або 39,2%, а в Україні - 32,0%, що становить 8,9 млрд. дол. чистого сальдо. Звичайно, порівнювати обсяги бюджетів більш розвинених країн та України є недоречним, проте порівняння відсоткових співвідношень свідчить про не найбільшу частку ПДВ в обсязі надходжень державного бюджету в Україні, вищим є співвідношення у Франції та Німеччині, ставки податку в яких дорівнюють 20 та 19 відсотків відповідно. Важливе значення на макро- та мікрорівні має відшкодування ПДВ виробникам з державного бюджету. Так, аналіз показав, що в 2016 році надходження від ПДВ склали 329911 млн. грн., а його відшкодування 94 405 млн. грн., тобто 28,6% від загальної суми. Чисте сальдо надходжень від ПДВ склало 235 506 млн. грн. в 2016 році. В 2014 та 2015 роках відшкодування податку складало 26,5% та 27,7% від загальної суми надходжень ПДВ. На нашу думку, така система адміністрування ПДВ є трудомісткою та досить незручною, як для платників податку, оскільки зменшує обсяг фінансових ресурсів, що є у розпорядженні платника, змушує фірми корегувати свою діяльність в напрямку підвищення ціни на продукцію, так і для виконавчих органів, що здійснюють його відшкодування. Оскільки реформування українського законодавства здійснюється з дотриманням стандартів Європейського Союзу, перетворення ПДВ в податок з продажів було б логічним кроком, який значно спростив систему його сплати. Отже, можна стверджувати, що роль ПДВ як фіскального засобу в доходах Державного бюджету України є визначною. Ця форма оподаткування перетворилася у вагоме джерело формування державних доходів. Проте, ПДВ не приносить такого ж ефективного результату платникам податку, як державі. Виступаючи, по суті, податком на кінцеве споживання, який покладено на громадян та бюджетну сферу, він, за доволі високої ставки і стрімкої інфляції стає одним із факторів, що стримують розвиток виробництва. Також, ПДВ дещо напружує соціальне становище в країні, особливо це стосується сфери відшкодування цього податку. Нерідкою є тенденція до затримки відшкодування ВВП, що також негативно впливає на корпоративний сектор.

Виходячи з вищевикладеного матеріалу, можемо зазначити, що пріоритетними шляхами модернізації та вдосконалення адміністрування податку на додану вартість є: доопрацювання механізму автоматичного відшкодування податку з метою повного переходу на автоматичний режим відшкодування та зниження рівня невідшкодованих сум; відміна обов'язкової попередньої реєстрації для подання податкових декларацій з ПДВ, що значно спростить навантаження на суб'єктів підприємницької діяльності; співпраця з розвиненими країнами, запозичення їх досвіду, законодавче врегулювання питань сплати ПДВ при експорті або імпорті товарів.